

سید جعفر ربّانی

گلشن احکام

احکام مراسم عروسی

۲. تنها سبب محرمیت

آنچه سبب حلال شدن زن و مرد بر یکدیگر می‌شود، فقط اجرای عقد شرعی می‌باشد که مقصود از آن، خواندن صیغه خاص عربی (جمله آنکحت و قبلت و مانند آن که باید با تمام شرایط همراه باشد) است و باید به طور صحیح خوانده شود. بنابراین، غیر از عقد شرعی، چیز دیگری سبب محرمیت نمی‌شود، پس: خواستگاری، ثبت محضری، قرار ازدواج گذاشتن، شیرینی خوردن، نشانه گذاشتن، صحبت‌های مقدماتی عروس و داماد برای آشنایی بیش‌تر، قوم و خویش بودن خانواده عروس و داماد، راضی بودن دختر و پسر و... سبب محرمیت نمی‌شوند و تنها سبب محرمیت، اجرای صیغه عقد شرعی بین زوجین است؛ اعم از اینکه خودشان بالمباشره صیغه را بخوانند، یا کسی را در این امر وکیل کنند.

با پایان یافتن عزاداریهای محرم و صفر، کم کم مجالس جشن و سرور بر پا می‌شوند. یکی از این مجالس، «جشن عروسی» است که در این زمینه تذکرات و احکامی قابل طرح و یادآوری است:

۱. مراسم «بله برون»

در این مراسم که برای برخی توافقات ابتدایی و نیز «نشانه گذاشتن» برگزار می‌گردد، باید به دو مطلب توجه شود:

الف) مهریه و نیز شرایط ضمن عقد به طور کامل مشخص گردد تا در آینده سوء تفاهمی به وجود نیاید و اختلافی واقع نشود؛

ب) نباید داماد خود انگشتر را در انگشت عروس قرار دهد؛ زیرا این دو هنوز با هم نامحرم هستند؛ بلکه این کار باید از جانب یکی از زن‌ها و محارم عروس صورت گیرد.

۳. احترام به ایام حزن معصومین علیهم السلام

نکته دیگری که باید در برپایی مجالس جشن عروسی توجه شود، همزمان نشدن این مراسم با ایام حزن اهل بیت علیهم السلام است. بر این اساس، مناسب است روزی که بناست در آن روز مجلس جشن واقع شود، در تقویم دیده شود تا با ایام شهادت یا سوگواری رسول خدا صلی الله علیه و آله و خاندان پاک ایشان علیهم السلام مقارن نشود.

«قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اطَّلَعَ إِلَى الْأَرْضِ فَاخْتَارَنَا وَاخْتَارَ لَنَا شِيعَةً يَنْصُرُونَنَا وَيَفْرَحُونَ لِفِرْحَانَا وَيَحْزَنُونَ لِحُزْنِنَا وَيَبْذُلُونَ أَمْوَالَهُمْ وَانْفُسَهُمْ فِينَا أَوْ لَيْتَكَ مِنَّا وَإِلَيْنَا؛

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: خدا توجهی به زمین نمود، آنگاه ما را برگزید و نیز شیعیان ما که ما را یاری می کنند. آنان که در خوشحالی ما خوشحال و در حزن ما اندوهناک اند، و اموال و جانهای خود را در راه ما بذل می نمایند. ایشان از ما هستند و بسوی ما می آیند.»

۴. استحباب ولیمه

استحباب ولیمه دادن هنگام جشن عروسی، مورد تأیید تمام فقهاست.

«عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَائِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام يَقُولُ: إِنَّ النَّجَاشِيَّ لَمَّا

خَطَبَ لِرَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أُمَّ حَبِيبَةَ أَمَةً بَنَتْ أَبِي سُفْيَانَ فَرَوَّجَهُ دَعَا بِطَعَامٍ وَقَالَ: إِنَّ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ الْأَطْعَامَ عِنْدَ التَّرْوِيجِ؛

از امام رضا علیه السلام نقل شده است: وقتی نجاشی، ام حبیبه را برای پیامبر صلی الله علیه و آله خواستگاری و تزویج نمود، آن حضرت ولیمه دادند و فرمودند: از روش پیامبران، اطعام هنگام ازدواج است.»

مرحوم امام خمینی ره در مورد استحباب ولیمه دادن هنگام ازدواج، می نویسد:

«يَسْتَحَبُّ أَنْ يَكُونَ الزُّفَافُ لَيْلًا وَ الْوَلِيمَةُ فِي لَيْلِهِ أَوْ نَهَارِهِ؛ فَإِنَّهَا مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ وَ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله "لَا وَلِيمَةَ إِلَّا فِي خَمْسٍ فِي عُرْسٍ أَوْ خُرْسٍ أَوْ عِذَارٍ أَوْ وَكَارٍ أَوْ رَكَازٍ؛" يَعْنِي لِلتَّرْوِيجِ أَوْ وِلَادَةِ الْوَلَدِ أَوْ الْخَتَانِ أَوْ شِرَاءِ الدَّارِ أَوْ الْقُدُومِ مِنْ مَكَّةَ، وَ انَّمَا تَسْتَحَبُّ يَوْمًا أَوْ يَوْمَيْنِ لَا أَزِيدُ لِلنَّبِيِّ "الْوَلِيمَةَ فِي الْأَوَّلِ حَقٌّ وَ يَوْمَانِ مَكْرُمَةٌ وَ ثَلَاثَةٌ أَيَّامٌ رِيَاءٌ وَ سَمْعَةٌ"؛^۴ ... وَ يَنْبَغِي أَنْ يِعْمَ صَاحِبَ الدَّعْوَةِ الْأَغْنِيَاءِ

۲. المحاسن، ابو جعفر احمد بن محمد بن خالد برقی (م ۲۷۴ق)، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ق، ج ۲، ص ۴۱۸.

۳. من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، ۱۴۱۳ق، ج ۳، ص ۴۰۲.

۴. تفصیل وسائل الشیعه الی مسائل الشریعه، شیخ حرّ عاملی (محمد بن حسن بن علی)، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، ۱۴۰۹ق، ج ۲۰، ص ۹۴.

۱. بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، علامه محمدباقر مجلسی (م ۱۱۱ق) انتشارات اسلامیة، تهران، ج ۴۴، ص ۲۸۷.

و الفقراء، و أن لا يخصصها بالأغنياء، فعن النبي ﷺ "شَرُّ الْوَالِدَيْنِ أَنْ يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَ يَتْرَكَ الْفُقَرَاءُ؛" مستحب است زفاف و عروسی در شب صورت گیرد و ولیمه در همان شب یا روز آن باشد، چرا که ولیمه دادن از روش پیامبران است. از پیامبر خدا ﷺ نقل شده که فرمودند: ولیمه منحصر در پنج مورد است: عروسی، ولادت فرزندان، ختنه، خرید منزل و برگشت از مکه. البته مستحب است ولیمه یک یا دو روز باشد نه بیشتر، به خاطر روایتی که از پیامبر ﷺ نقل شده، که ایشان فرمودند: ولیمه دادن روز اول، حق، روز دوم، کرامت و روز سوم ریا و شهرت طلبی است... و نیز سزاوار است که دعوت عمومی باشد و شامل اغنیا و فقرا شود و تنها ثروتمندان دعوت نشوند، زیرا پیامبر ﷺ فرمودند: بدترین ولیمه‌ها این است که اغنیاء دعوت و فقرا رها شوند.»

۵. روزه مستحبی و دعوت

چنانچه بناست مراسم ولیمه در روز انجام شود و شخصی که دعوت شده است، روزه مستحبی گرفته، مستحب است دعوت مؤمن را اجابت نموده، در مراسم ولیمه شرکت کند و روزه خود را باز نماید. امام خمینی رحمته الله علیه و بلکه همه فقها در این مورد می نویسند:

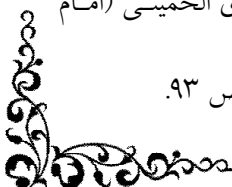
«و ینبغی أن یدعی لها المؤمنون، و یتحب لهم الإجابة و الأكل و ان كان المدعو صائما نفلا؛^۲ . سزاوار است برای ولیمه، مؤمنان دعوت شوند و برای مؤمنان نیز مستحب است اجابت نمایند و از آن چه به عنوان ولیمه تهیه شده بخورند؛ اگر چه روزه مستحبی گرفته باشند.»

۶. نثار عروسی

در مورد مجالس میهمانی به طور عام و مجلس عروسی به طور خاص، دعوت شدگان چه مقدار و به چه کیفیتی می توانند از پذیراییهای موجود استفاده نمایند؟ پاسخ: این امر به قرائن، شواهد و رسمها بر حسب زمان و مکان بستگی دارد. به عبارت دیگر، از قرائن و شواهد و نیز آنچه که مرسوم و متعارف است، می توان میزان و محدودیتها را به دست آورد و نباید از آن حدود تجاوز نمود. شهید ثانی رحمته الله علیه می نویسد: «و یجوز أكل نثار العروس و أخذہ بشاهد الحال ای مع شهادة الحال بالإذن فیأخذہ، لأنّ الحال یشهد بأخذہ دائماً؛^۳ جایز است تناول نمودن از آنچه در مجالس عروسی نثار و پخش می شود به شاهد حال؛ زیرا قرائن گواهی می دهند که برداشتن و گرفتن آنچه را حاضر نموده اند، جایز است.»

۲. تحریر الوسيلة، روح الله الموسوی الخمينی (امام خمینی رحمته الله علیه)، ج ۲، ص ۲۳۸
 ۳. الروضة البهية، شهید ثانی، ج ۵، ص ۹۳.

۱. تحریر الوسيلة، روح الله الموسوی الخمينی (امام خمینی رحمته الله علیه)، مؤسسه دارالعلم، قم، بی تا، ج ۲، ص ۲۳۸.

۷. غیر مدعوین

نکته بعد در زمینه مجالس فوق الذکر این است که آیا افراد دعوت نشده می‌توانند در این مجالس شرکت کنند؟
پاسخ: این مسئله دارای سه صورت است:

اول: بدانیم که میزبان فقط افراد خاصی را دعوت نموده است؛ در این صورت شرکت غیر دعوت شدگان جایز نیست.

دوم: بدانیم که میزبان همگان را دعوت نموده و یا راضی به شرکت عمومی است؛ در این صورت شرکت ایشان جایز است.

سوم: معلوم نیست که میزبان افراد خاصی را دعوت نموده است یا همگان را؛ در این صورت نیز مانند صورت اول فقط افرادی که دعوت شده‌اند، می‌توانند شرکت نمایند و دیگران حق حضور ندارند.

دلیل صور فوق این است که فقها فرموده‌اند: «الاصْلُ عَدَمُ جَوَازِ أَكْلِ مَالِ الْغَيْرِ إِلَّا بِطَيْبِ نَفْسِهِ؛ اصل اولی، عدم جواز خوردن مال دیگری است، مگر با رضایت وی.»

۸. تعداد ولیمه

در عروسی، چند مرتبه ولیمه دادن شایسته است؟

پاسخ: طبق نقل صاحب وسائل (م ۱۱۰۴ق) از رسول خدا ﷺ که فقها نیز بر طبق همین حدیث شریف فتوا داده‌اند: «عَنْ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْوَلِيمَةُ أَوْلَى يَوْمِ حَقِّ وَالثَّانِي مَعْرُوفٌ وَمَا زَادَ رِيَاءً وَ سُمْعَةً؛ امام صادق ع فرمودند: رسول خدا ﷺ فرمودند: ولیمه دادن، اولین روز حق است و دومین روز پسندیده؛ ولی بیش‌تر از آن ریا و شهرت‌طلبی می‌باشد.» بنابراین شایسته است تعداد ولیمه از دو روز بیش‌تر نشود.

۹. هدیه طلا

یکی از مراسمات جشن عروسی هدیه دادن اقوام عروس و داماد به همدیگر است. این امر فی نفسه امری پسندیده است، به خصوص که آن هدایا در راستای رفع هرچه بیش‌تر نیازهای عروس و داماد باشد؛ ولی می‌دانیم که پوشیدن طلا بر مردان حرام است؛ به هر رنگ و به هر کیفیت، اعم از انگشتر، ساعت، گردنبند و یا هر چیزی که پوشش به شمار رود. بر این اساس، نباید اقوام عروس و داماد و یا هر کسی که می‌خواهد به آن دو هدیه بدهد، داماد را تشویق به پوشیدن طلا نماید و زمینه معصیت را برای وی فراهم آورد؛ بلکه اگر تصمیم دارند به داماد طلا هدیه دهند «سکه» یا «شمش» و امثال این گونه طلاها را هدیه نمایند که پوشیدنی نباشد.

۱. تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة، شیخ حر عاملی (محمد بن حسن بن علی)، ج ۲۰، ص ۹۵.

۱۰. محرم و نامحرم

یکی از نکاتی که باید به طور جدی در تمام مراسمات، و به خصوص در عروسیها مورد توجه واقع شود، عدم اختلاط زن و مرد است. در این زمینه باید به نکاتی توجه شود:

الف) از حضور مردان نامحرم در جمع زنان و بالعکس جلوگیری به عمل آید، تا ابتدای زندگی مشترک ایشان با معصیت پروردگار آغاز نشود.

ب) حتی المقدور داماد در جمع زنان نامحرم حاضر نشود، وگرنه همراه با پوشش کامل بانوان باشد.

ج) گرچه فقها فرموده‌اند: زنها می‌توانند وجه (صورت) و کفین (دستها تا مچ) را نپوشانند؛ ولی این حکم شامل مجالس عروسی نمی‌شود؛ زیرا نوعاً در مجالس عروسی صورتها و دستها همراه با آرایش است و فقها فرموده‌اند: جواز نپوشاندن وجه و کفین مقید به دو شرط است:

اول: صورت دارای آرایش نباشد؛ دوم: احساس نشود مردها به چهره او نگاه می‌کنند. پس هر کدام از این دو شرط نباشد، زن باید (واجب است) چهره خود را بپوشاند.

۱۱. اسراف

نکته دیگر، پرهیز از اسراف است. قرآن در مورد اسراف‌کنندگان می‌فرماید: ﴿إِنَّ

الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾؛ «بی‌تردید اسراف‌کنندگان و ولخرجان، برادران شیاطین‌اند، و شیطان همواره نسبت به پروردگارش بسیار ناسپاس بوده است.» و نیز می‌فرماید: ﴿وَ أَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ﴾؛ «اسراف‌کنندگان اصحاب آتش می‌باشند.»

شاید به سبب حرمت اسراف است که پرداخت اموال سفیهان به آنان منع شده است؛ چراکه آنها اموال خود را بیهوده مصرف می‌نمایند و در مقابل آنچه مصرف می‌کنند، عایداتی ندارند. از این رو، باید از اسرافها و ولخرجیهایی که در برخی از مجالس عروسی شاهد هستیم، اجتناب شود تا مشمول کفران نعمتهای الهی نشویم.

۱۲. کاروانهای خیابانی

متأسفانه رسم شده است هنگام بردن عروس به منزل شوهر، کاروانی متشکل از اقوام عروس و داماد و دوستان، سوار بر اتومبیل، با تجلیل و احترام، عروس و داماد را تا منزلشان بدرقه می‌نمایند. این کار فی نفسه بی‌اشکال است؛ لکن در بعضی موارد مشاهده می‌شود که افراد با زدن بوقهای ممتد، ایجاد سدّ معبر، شوخیهای نابجا و سر و صداهای آنچنانی، برای دیگران ایجاد

۱. اسراء / ۲۷.

۲. غافر / ۴۳.

برسد، قبل از نماز باید تطهیر شود، مگر اینکه به مقدار بند انگشت (کمتر از درهم) باشد که در این صورت نجس هست؛ ولی برای نماز اشکالی ندارد.

ج) شایسته است بخشی از گوشت قربانی صدقه داده شود تا سبب دفع آفات و بلیات گردد و زندگی موفقیت‌آمیز عروس و داماد و خانواده‌های آنان را به ارمغان آورد.

۱۴. به کار بردن حرام

واجب است در مجلس عروسی از افعال حرام خودداری گردد تا شرکت در آن مجلس برای میهمانان حرام و نیز شروع زندگی مشترک عروس و داماد همراه با گناه نباشد. برخی از مطالبی که در این زمینه باید اشاره شوند، عبارتند از:

الف) نواختن موسیقی مناسب مجالس لهو و لعب، به طور قطع و به اتفاق تمام فقها حرام است.

ب) اختلاط زن مرد و نگاه نامحرمان با قصد لذت شهوانی به یکدیگر، از محرّمات مسلم است.

ج) از آنجا که در مورد رقص مردان برای مردان و زنان برای زنان و نیز به کار بردن ابزارهایی همچون «دایره» فتاوی فقها مختلف می‌باشد، لازم است در این زمینه به رساله مرجع تقلید خود مراجعه کنید تا وظایف شرعیّه مربوطه مشخص گردد.

مباحث می‌نمایند که این امر ناشایست؛ بلکه حرام است.

لقمان حکیم علیه السلام به فرزند خود سفارش می‌کند: «وَ اقْصِدْ فِي مَشِيكَ وَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ»؛ «(پسرم!) در راه رفتن، اعتدال را رعایت کن! از صدای خود بکاه (و هرگز فریاد مزین) که زشت‌ترین صداها، صدای خران است.»

۱۳. قربانی کردن

بعضیها رسم دارند جلوی عروس و داماد قربانی کنند. در این مورد به چند مطلب توجه شود:

الف) در این گونه قربانی کردن هیچ گونه وجه حرمتی مشاهده نمی‌شود؛ زیرا تمام شرایط ذبح (همچون بردن نام خدا هنگام ذبح، رو به قبله بودن حیوان، مسلمان بودن ذابح و...) در آن وجود دارد و فقط مکان ذبح جلوی پای عروس و داماد می‌باشد. بر این اساس، این گونه قربانیها به آنچه در زمان جاهلیت انجام می‌شد - که مشرکین برای بت‌های خود قربانی می‌کردند - هیچ ربطی ندارد و ادعاهای وهابیون در این زمینه، ناشی از جهل آنان است.

ب) حیواناتی که خون جهنده دارند، خونشان نجس است و به هر جا برسد، آنجا را نجس می‌کند، پس اگر به بدن و لباس